

Johannes Arjaksas Seemants

Pillistwere-Wõhma
Piimatalituse Ühisuse
põhjuskiri.

E. Ring'i trükk, Wiljandis.

I. Ühisuse eesmärk, tema õigused ja kohused.

§ 1. Pillistwere Wõhma Piimatalituse Ühisus asutatakse Wõhma alewis Wiljandi maakonnas, Liivi kubermangus, selle sihiga, et oma tegevuse piirkonnas piimaasjandust edendada ja täiendada.

§ 2. Tähendatud eesmärgi kättelaamiseks on Ühisusel õigus:

a) teoreetilisi ja tegelikku teadmisi piimakarja kasvatamise ja pidamise, piima otstarbekohase lüpsmise, alalhoidmise ja vedamise ning piimajätiste tululiku äratarvitamise kohta sel teel laiali laotada, et ta nendesle ülesannetesle puutuwaid küsimusi aegajalt kokku kutsutawatel koosolekutel, läbirääkimistel ja kongressidel läbi arutab, aga et ka avalikka ettelugemisi toime paneb, oma töölid ja iga-sugust piimaasjanduslist kirjandust trükkida laeb ning välja laotab, ja võimaluse korral oma aja-kirja välja annab;

b) tarwiliku lubaga nende isikute jaoks, kes piimatalituses töötada ehk tööd juhatada tahawad, erikursuseid, koolisid ja kätsumisi asutada, kui ka lüpsmise ja karjatalitamise asjus wõistlusi toime panna, selle jaoks üksikuid majapidamisi üle wadata ning edalipüüdmist piimaasjanduse alal auuhindade mõistmisega õhutada;

c) awada omas jauskonnas wõi ja juustu tehaseid, laboratoriumi piimasaaduste läbikatsumiseks, koorejaamadid awada, niisama ka lautali ligade nuumamiseks.

d) suguloomasi muretseda.

e) majapidamise tarbeainete ostmise juures vahetalitajaks olla niihästi oma ümberföötatud, kui ka liikmete valmistatud saadusi müügile toimetada, ning selle eesmärgiga Wene- ja väljamaal oma kontorid, ladused, magalinnid, agentuurid ning teadete- ja komisjoni- büroolid avada;

f) liikuvaid ja liikumata varandusi niihästi omandada, üürida ehk tasuta kingituseks võtta, kui ka ära müüa ja panti panna; lepinguid teha, kohustusi oma päale võtta, kohtus nõudjaks ja vastutajaks olla.

§ 3. Ühisusel on oma nimega pitsler.

§ 4. Ühisus on üleüldisel alusel kohaliku poliitiseiwõimu ülewaatuse all. Gildi- ja muude maklukohustuste kandmise asjus heidab Ühisus kõigi määruste ja seaduste alla, mis praegu riigis maklawad, ehk edaspidi välja antakse.

§ 5. Ühisus awab oma tegewust, kui tal vähemalt 12 liiget on. Kui Ühisus kahe aasta jooksul päale põhjuskirja väljakuulutamist oma tegewust ei alusta, siis lõpeb tema awamise õigus ära. Ühisus peab oma tegewust lõpetama, kui pärast tema liikmete arw alla 12 langeb.

II. Ühisuse kokkuseade, tema liikmete õigused ja kohused.

§ 6. Ühisuse liikmeteks wõetakse mõlemalt soost isikud wastu, kes elawad Wõhma alewis ja tema ümbruskonnas, mitte üle 10 wersta, ning karja peawad. Kes Ühisuse liikmeks tahab astuda, teatab oma soowi juhatusele, kui uute liikmete wastuwõtjale.

Tähendus: Ühisuse liikmeks ei wõi mitte olla: a) alaealised, päale nende, kel riigiteenistuses

auuastmed on, ja koolide kasvandikud, b) tegewas teenistuses olevad alamwäelised ja junkrud, ja c) isikud, kelle õigusi kohtu poolt on kiffendatud.

§ 7. Ühisuse liikmeks astuja maksab lise-astumise-makstu, mille suuruse pääkoosolek ära määrab, ja nii mitu äriosa, kui tema karjas lüpsilehmi on. Liige kohustab end edaspidi, kui tema lehmade arw kasvab, iga juurde tulnud lehma kohta weel ühte äriosa omandama. Äriosa suuruse määrab pääkoosolek 5—10 rublani. Äriosa wõib korraga ära tasuda ehk olade kaupa maksta, mille suuruse ja maksutähtaja pääkoosolek kindlaks määrab.

§ 8. Juhatas annab wastu wõetud liikmele arweraamatu, kuhu ära tasatud äriosad ja kõik rahaline läbikäik, mis liikmel ühisusega on, lise kirjutatakse. Liige peab arweraamatu alal hoidma oma arweta tõenduseks. Kui arweraamat ära kaob, annab juhatas liikmele uue raamatu.

§ 9. Äriosa summalsid wõib teistele isikutele edasi anda, kes § 6 nõudmisi täidawad ja määratud korra järele ühisuse liikmeteks wastu wõetakse. Äriosade omandamise-õigustes ettefulnud muudatused tähendatakse ühisuse raamatutesse, uuele liikmele antakse uus arweraamat. Kui isikut, kelle omanduseks äriosa läks, ühisuse liikmeks mitte wastu ei wõeta, siis tehtakse temaga lõpuarwe § 11 põhjal.

§ 10. Ühisuse liikmed peawad piima nendel tingimistel ühisuse piimatalitusesse tooma, mis pääkoosoleku poolt kinnitatud lepingus ära on määratud. Pääkoosolekul on õigus neid liikmeid ühisusest wälja heita, kes oma kohustusi piima toomise asjus ühisuse wastu ei täida. Selsamal teel wõib ühisusest liikmeid wälja heita, kes oma rahalisi kohustusi ühisuse wastu ei täida, põhjuskirja ja

pääkoosoleku offuste wastu talitawad, Ühisuse kasu-
dele kahju toowad, ehk kelle õigusi kohus kitsendab.

§ 11. Kui liige Ühisusest lahkuda soowib, siis peab ta seda Ühisuse juhatusetele kirjalikult teatama, mille järele ta wälja astunuks loetakse. Lõpuarwe tema pärast olewata äriolade ja kasude wäljamaksmise kohta, § 10 millest tema pääle langewad kahjud maha arwatakse, peetakse temaga hiljemini kuue kuu pärast pääle äriaasta lõppu ja pääkoosoleku poolt aasta-aruande kinnitamist; sisseastumismaksu ei makseta liikmetele mitte tagasi. Kui äriosa kohtu offuse täitmiseks wälja saada tahetakse, siis sünnib maksmine harilikul wiisil.

§ 12. Liikme surma puhul maksetakse tema pärast olewad äriolad ja muud summad tema pärijatele § 11 järele wälja.

Tä h e n d u s: Surnud Ühisuse-liikme alaealised pärijad wõiwad oma õigust, Ühisuse tegewusest osa wõtta, eestkostjate wõi hoolekandjate kaudu alles hoida.

§ 13. Wõlgade ja kohustuste eest, mis Ühisus oma peole on wõtnud, wastutab tema kõige oma liikuma ja liikumata waranduse ja kapitaliga. Iga Ühisuse liige wastutab pääle selle Ühisuses olemise ajal ja kaks aastat pärast Ühisusest lahkumist oma warandusega oma kümnekordse äriolade summa suuruseni kõigi kohustuste eest, mis Ühisus tema liikmeks olemise ajal ja enne seda enese pääle wõtnud.

III. Ühisuse waralised abinõud.

§ 14. Ühisuse waralisteks abinõudeks on talitusekapital ja tagawarakapital.

§ 15. Talitusekapital sünnib liikmete äriosadest (§ 7), laenuduft ja hoiusummadest ja teda tar-

wifatakse Ühisuse asjaajamiseks ning jookswate kulude katmiseks. Talitusekapitali suurendamiseks võib pääkoosolek tarbekorral iga aasta Ühisuse puhtast kasulst teatawat osa määrata (§ 38).

§ 16. Tagawarakapital sünnib: a) liikmete liisestumise-makslust, b) nendest summadest, mis puhtast kasulst arwatakse; c) trahwirahadest (§ 32 p. h.); d) kopikate murdudest, mis liikmetele aastase kafu ärajagamise juures üle jääwad; e) tagawara kapitali proffentidest; f) ja muudest, juhtumise kombel saadud lisetulekuteist. Tagawarakapitali tarwitatakse waja-minewate masinate, riistade ja liikumata waranduse muretsemise, ning juhtuwate Ühisuse kahjude katmise pääle ära, aga mitte muidu kui pääkoosoleku offuist mööda.

§ 17. Tagawarakapital on Ühisuse omandus, mida milgil tingimisel Ühisuse liikmetele enne Ühisuse lõpetamist ära jagada ei tohi.

IV. Ühisuse asjade walitsemine.

§ 18. Ühisuse asjade walitsemine on pääkoosoleku, juhatusel ja rewisjoni-kommisjoni käes.

A. J u h a t u s.

§ 19. Juhatuses on kolm liiget. Juhatusel liikmed walitakse Ühisuse liikmete hulgast üleüldisel aastakoosolekul kokku tulnud liikmete lihtsa häältenamusega salajase hääleandmisega kolmeks aastaks. Juhatusel liikmete hulgast lahkub iga aasta kolmas osa, algusel liisu ja pärast walimise wanaduse järele. Lahkuwaid liikmeid võib juhatusesse uuesti tagasi walida. Juhatusel asukohaks on Wõhma alewis, Kõo wallas Wiljandi kreisis, Liwi kubermangus.

§ 20. Juhatusel liikmete asetäitjaks nende äraoleku, surma ehk enne tähtaega ametiist lahkumise

puhul, walitakte pääkoosolekul sellesama korra järele, mis juhatusel liikmete walimise kohta makstab, kolm kandidati, kellel juhatusel liikme kohuse täitmise ajal kõik selle ametiga ühendatud õigused on.

§ 21. Juhatusel liikmed jaotawad töö eneste keskel ära. Nemad wastutawad ühiselt oma warandusega kahjude eest, mis ühisusele nende omawoliliste talituste läbi on lünnatud, mis seaduse, selle põhjuskirja, lepingu juhatuskirjade, ja pääkoosoleku otsuste wastu käiwad. Juhatusel liikmed wõiwad oma töö eest ühisuse asjade ajamisel pääkoosoleku poolt kindlaks määratud palka saada. Pääkoosolek wõib neile ka aasta-oruande kinnitamise puhul ühisuse kasudest iseäralist auutalu määrata.

§ 22. Juhatus on kõigis asjus ilma iseäralise wolituseta ühisuse asemikuks eraisikutega läbi käimise ja ka wõlgade lisenõudmise juures. Tema walwab selle põhjuskirja täpikäälise täitmise järele ja teeb ühisuse pääkoosolekute otsused teoks, õiendab pääkoosoleku poolt kinnitatud eelarwe järele wäljaminekuid, ajab pääkoosoleku wolitusel ja tema poolt ära määratud piirides asju, mis laenude wõtmise, komisjoni-äri ajamise, teiste piimatolituse tarwituste ja muu waranduse omandamise, ja tarwilikul korral liikuma ning liikumata waranduse ja wäärtpaberite müümise, ehk panti panemisega ühendatud on. Juhatus walitseb ühisuse warandust ja asutusi; paneb tarwilikud tööjõud ühisuses ametisse, juhatab neile ülesanded kätte, määrab palga ja wabastab teenistusest. Juhatus peab arweid ja paneb rewisjoni-komisjoni kaudu (§ 36) pääkoosolekule põhjaliku aruande ühisuse läinud aasta tegevuse, ning eelarwe ühes töökawaga algawa aasta jaoks läbiwaatamiseks ja kinnitamiseks ette. Juhatusel asjaajamise ligem kord, tema õiguste ja kohuste

piir määratakse juhatuskirjas ära, mida pääkoosolek kinnitab ja muudab.

§ 23. Juhatuskoosoleku päewa määrab esimees ära. Koosolek on otsustavõimuline, kui kõik liikmed ilmunud.

§ 24. Juhatuses otsustatakse asju lihtsa häälte enamusega. Juhatuses otsused võetakse protokolliga kirjutatakse kõigi juhatuseliikmete poolt alla. Kui juhatuseliige iseäralise arvamise juurde jääb, siis võib ta oma arvamist protokolliga kirjutada lasta, millega tema tehtud otsuse eest vastutamisest vabaks saab.

§ 25. Juhatuses esimees vatab kõik Ühifusele saadetud kirjad läbi. Seaduslike aktide valmistamine, juhatuseliikmete ehk pääkoosoleku poolt Ühifuse teenistusesse võetud isikutele volikirjade andmine ja kirjawahetus sünnib juhatuseliikmete nimel esimehe ehk tema asemiku ja ühe juhatuseliikme allkirjaga.

B. P ä ä k o o s o l e k u d.

§ 26. Ühifuse pääkoosolekud on: a) korralised, mida juhatus iga aasta-hiljemalt 1. märtsiks läinud aasta aruande, bilanzi ja algava aasta eelarve ning töökaava läbi vaatamise ja kinnitamise ning juhatuseliikmete ja rewisjonikomisjoni liikmete valimise jaoks kokku kutsub, ja b) erakorralised, mis läinud pääkoosoleku otsuse täitmiseks juhatuseliikmete poolt oma hääksarvamise järele, rewisjonikomisjoni, ehk viiendiku ühifuse liikmete nõudmise päale kokku kutsutakse. Niiõugune rewisjonikomisjoni ehk Ühifuse liikmete nõudmine saadetakse juhatuseliikmete poolt hiljemalt 2 nädala jookul pärast tema liseseandmist täide.

T ä h e n d u s: Esimehe pääkoosoleku kutsuvad Ühifuse asutajad, pärastised kutsuvad juhatus kokku.

§ 27. Pääkoosolekul on igal liikmel ainult üks hääl, selle pääle vaatamata, kui mitu äriosa keegi sisse on maksnud. Liige ei wõi oma häält kellegile teisele liikule edasi anda.

§ 28. Pääkoosolekute koha ja aja, kui ka arutamisele tulewate asjade üle annab juhatus Ühisuse liikmetele pääkoosoleku poolt ära määratud wiisil vähemalt 2 nädalat enne koosoleku pidamist teada. Sedasama teatatakse ka kohalikule politseiwalitsusele. Pääkoosolek võib ainult neid küsimusi kõne alla wõtta, millest politseile on teatatud.

§ 29. Üleüldised koosolekud loetakse otsufewõimulisteks, kui vähemalt $\frac{1}{2}$ Ühisuse liikmetest kokku on tulnud, wälja arwatud juhtumised, mil neid selle põhjuskirja § 32 sees punktide a, f, g, l ja m all nimetatud asjade otsustamiseks kokku kutsutakse. Neil kordadel peab alati vähemalt $\frac{2}{3}$ liikmetest koos olema.

§ 30. Kui pääkoosolekule määratud päewal eelmises paragrahwis nimetatud tarwilikku arwu liikmeid mitte ei ilmu, siis kutsutakse 4 nädala jooksul teine koosolek kokku, mis ilmunud liikmete arwu pääle vaatamata otsufewõimuline on, mida juhatus liikmetele koosolekule kutsumise tähe pääl peab teada andma. Teisel pääkoosolekul wõiwad ainult niisugused küsimused arutamise alla tulla, mis esimese, pidamata jäänud pääkoosoleku päewakorral seiliwad.

§ 31. Korraliku asjakäigu pärast üleüldisel koosolekul waliwad Ühisuse liikmed eneste keskelt juhataja, kes mitte juhatusse ehk rewisjoni-kommissjoni liige ei tohi olla, ja protokollkirjutaja. Kuni juhataja walimiseni täidab tema aset pääkoosolekul juhatusse esimees. Pääkoosolekute otsused kirjutatakse iseäralisesse raamatusse ja neile kirjutawad juhataja ja koosolejad Ühisuse liikmed alla.

§ 32. Pääkoosoleku wõimukonda käiwad järgnewad asjad:

a) juhatuse ettepanekul Ühisuse liikmete wäljaheitmine;

b) juhatuse liikmete walimine ja nende enneaegne ametikohustest wabastamine, ning juhatuse ehk tema liikmete wastu kahjutasu-nõudmise awaldamine, kui Ühisus juhatuse käsu tagajärjel, mis seaduse, selle põhjuskirja, wõi pääkoosolekute otsuste ja juhatusekirjade wastu käiwad, kahju on saanud;

c) juhatuse wastu tõstetud kaebtuste läbiwaatamine ja nende kohta otsustetegemine;

d) rewisjoni-kommisjoni walimine;

e) äriosa lissemaksu tingimiste ja tähtaja määramine;

f) äriosa suuruse muutmise külimuse arutamine ja otsustamine;

g) koolide, kursuste ja kassumiste asutemise, liikumata waranduste omandamise ja uute äriharude awamise kohta käiwate külimuste otsustamine;

h) juhatusekirjade wäljaandmine, mis juhatuse ja Ühisuse ametnikkude tegewust korraldawad, lepingu waimistamine ja muutmine, mis Ühisuse ja tema liikmete wahel tehtakse ja tingimisi sisaldab, kuidas karja pidada, piima anda ja liikmete karjapidamise ning piimatalituse järele walwata tuleb, kui ka trahwid kindlaks määrab, mis juhatuse liikmetelt sisse nõuab, kui nad korduwat hooletust üles näitawad;

i) Ühisuse ametnikkude palkamise ja Ühisuse walitsemise kulude katmise jaoks juhatusele rahasummade lubamine;

j) laenude lubamine ja nende tingimiste kinnitamine;

k) aasta aruanneta ja juhatuse tegewuse läbiwaatamine ning kinnitamine;

l) selle põhjuskirja muutmise ja täiendamise eelnõude läbiwaatamine, ja

m ja n) Ühise tegevuse lõpetamine ning tagawarakapitali uute omanikkude määramine Ühise lõpetamise puhul.

Tä h e n d u s: Pääkoosolekul sünnivad kõik walimised ja liikmete wäljaheitmised salaja hääleandmise läbi; kõigil muudel juhtumistel määratakse hääleandmise kord koosoleku enese poolt ära.

§ 33. Pääkoosolekul otsustatakse asju lihtsa häälte enamusega; on hääli ühepalju, annab juhataja häält otsust. Nende küsimuste otsustamiseks aga, mis eelmises 32 paragrahwis punktide a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m ja n all on üles loetud, läheb $\frac{2}{3}$ ilmunud liikmete häälest tarwis. Pääkoosolekute otsused on kõigi, niihästi koosolekule ilmunud, kui ka säält puuduwate liikmete kohta sunduslikud.

V. Ühise aruandmine ja kasude jaotamine.

§ 34. Ühise äriaastat arwatakse 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini iga aasta.

§ 35. Pääle äriaasta lõppu malmistab juhatatus hiljemalt 1. weebruariks täieliku aruande ja bilanzi, mis kõigi juhatuse liikmete poolt alla kirjutatakse, ja paneb neile tarwilikud raamatud, arwed, ametlikud paberid ning kaaskirjad juurde; aruande ja bilanze paneb juhatatus korralisele pääkoosolekule läbiwaatamiseks ja kinnitamiseks ette.

§ 36. Aasta-aruande ja bilanzi läbiwaatamiseks walib üleüldine koosolek aasta pääle ette rewisjoni-kommisjoni, milles kolm liiget on, kes juhatuse ja muudest Ühise ameti kohustest wabad on. Nad walivad eneste keskelt esimehe. Rewisjoni-kommisjon astub tingimata mitte hiljem kui kuu aega enne järgmist korralist pääkoosolekut kokku ja rewiderib läinud aasta aruande ja bilanzi, kõik raama-

tud, arwed, ametlikud paberid ja kaaskirjad, kui ka juhatuse ja palgaliste tegewuse üle. Rewisjoni-kommisjon paneb aruande ja bilanzi ühes oma otsusega pääkoosolekule ette kes nende üle oma lõpuotluse teeb.

Sellel komisjonil on õigus igal ajal aasta jookul, kui ta seda ise tarwilikuks peab, ehk kui pääkoosolek talle kohuseks teeb, ühisuse warandust koha pääl üle waadata, operatsioonid ja waranduse uuenduseks ning paranduseks tehtud wäljaminekuid rewiderida ja üleüldse kõiki tarwilikka abinõusid otsida, et selgusele jõuda, kas ettewõetud operatsioonid, läbikäigud ja kantud kulud ühisusele kasulikud ja ajakohased on. Selle kõige täidesaatmiseks peab ühisuse juhatuse rewisjoni-komisjonile igatpidi abiks olema. Rewisjoni-komisjonile esialgse läbiwaatamise alla käiwad ka algawa äriaasta eelarwe ja töökwaa, mille kohta komisjon oma otsuse pääkoosolekule ette paneb. Pääle selle on komisjonil õigus, kui ta seda tarwilikuks peab, juhatuse käest erakõrraliste pääkoosolekute kokkukutsumist nõuda (§ 26).

§ 37. Aruanne ja bilanz pannakse pääle pääkoosoleku poolt kinnitamise Põllutöö ja Maakorra'duse pääwalitsuse põllutöö arwusliku ja majanduse jaoskonnale ette. Kui ühisuse talitusekapital 10,000 rbl. ulatab, siis peab ta oma bilanzi ka „Rahaasjade, Tööstuse ja Kaubanduse Teatajas“ kuulutama.

§ 38. Puhaskasu, see on summa, mis kõigi kulude katmise järele piimatalituse ülespidamisest, laenude kustutamisest, juhatuse liikmete ning ametnikkude palkadest jne. üle jääb, jaotatakse järgmiselt ära: 10% arwatakse tagawara-, 10% talituse kapitali juurde, kui pääkoosolek sel teel selle kapitali suurendamist soowib (§ 15); mitte üle 6% olakasuks; üle jäänud summat wõib liikmetele selle piima

wäärtuse järele, mis nad Ühifusele aasta jooksul müünud, ära jagada, kui ka üleüldiskasulikkude ots-
tarbete, iseäranis põllutöö tarwituste jaoks määrata.

VI. Ühifuse tegewuse lõpetamisest.

§ 39. Ühifuse lõpetamist võib niisugune pää-
koosolek $\frac{2}{3}$ häälteenamusega otsuseks teha, millest
wähemalt $\frac{2}{3}$ kõigist Ühifuse liikmetest osa wõtawad
(§ 29 ja § 33). Ühifuse lõpetamise küsimust võib
juhatus ainult siis päewakorrale wõtta, kui seda
pool liikmeid nõuab. Ühifuse lõpetamise puhul
määrab pääkoosolek selle korra ära, kuidas Ühifuse
warandust ära müüa ning ühifuse asju lõpetada
tuleb; Ühifuse kohustuste katmisest üle jäänud kapi-
tal tarwitatakse wiimse pääkoosoleku otsust mööda
põllumajandusliselt üleüldiskasulikkude otstarbete
pääle. Kui summa, mis Ühifuse waranduse müü-
gist saadakse, wõlgade summaist vähem on, siis kae-
takse puuduwa osa liikmete poolt § 13 põhjal selles
wahekorras, kui nende äriosade waheb walitseb.
Ühifuse lõpetamisest annab tema juhatus Liwi ku-
bernerile teada ja teadustab lõpetamise tagajärgi ka
Majanduse ja Põllutöö arwustiku jaoskonnale.

§ 40. Kui kuberner, Seaduse poolt temale
antud luba järele seltskondlilisi asutusi kinni panna,
kui nendes midagi riigikorra ehk seltskonna julge-
oleku ja kombluse wastast awalikuks tuleb, tarwili-
kuks arwab Ühifust kinni panna, siis teatab tema
sellest Maakorralduse ja Põllutöö pääwalitfusele.

§ 41. Kõigil juhtumistel, mis selles põhjus-
kirjas mitte nimetatud ei ole, käib Ühifus nii praegu
makswate, kui ka edaspidi wälja anawate üleül-
diste seaduste järele.

